

Η Εορτή της Ίνδικτου στα κείμενα της Παράδοσης

Ορθοδοξία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Παναγιώτης Σκαλτσής, Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ.

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=171387>]

β) Στο Συναξάριο της Κωνσταντινουπόλεως (10ος αι.) καταγράφονται όλα τα δεδομένα που χαρακτηρίζουν την εν λόγω εορτή ως Δεσποτική, Θεομητορική, αλλά και αγιολογική. Εκτός δηλαδή από τη μνήμη της παρουσίας του Χριστού στη Συναγωγή και τον αγιασμό του όλου ενιαυτού, τιμώνται και πολλοί άγιοι, όπως π.χ. Συμεών ο Στυλίτης[31], οι τεσσαράκοντα γυναίκες, παρθένες, ασκήτριες και μάρτυρες, οι άγιοι μάρτυρες Αγαθοκλεία, Καλλίστη, Ερμογένης και Εύοδος, η ανάβλεψη του αγίου Παύλου του αποστόλου, η κοίμηση Ιησού του Ναυή, η ανάμνηση του κατά παραχώρησιν Θεού επιγενομένου εμπρησμού το έτος 462, επί βασιλείας Λέοντος του Μεγάλου[32] και τέλος η μνήμη της υπεραγίας Θεοτόκου των Μιασηνών. «Αύτη τελείται δια την παραδοξοποιόν και αγίαν εικόνα της Θεοτόκου, την εν τη λίμνη μεν της Γαζουρού δια τον φόβον των εικονομάχων εμβληθείσαν και μετά πολύν χρόνον άσπιλον αναδοθείσαν, μονή δε των Μιασηνών ανατεθειμένην. Τελείται δε η αυτής σύναξις εν τοις Χαλκοπρατείοις και εν τοις Ουρβικίου»[33]. Η άποψή μας ότι η Ίνδικτος έχει αυτόν τον γενικότερο χαρακτήρα ενισχύεται και από

το ότι στην υμνογραφία της, η οποία μεταγενέστερα εμπλουτίσθηκε με θεολογικότατους κανόνες και άλλα τροπάρια, συμπλέκονται αρκετές φορές τόσο το περιεχόμενο της κύριας εορτής, όσο και γεγονότα από τη ζωή ορισμένων αγίων.

γ) Κάνει εντύπωση το ότι στο Περί Βασιλείου Τάξεως έργο του Κωνσταντίνου του Πορφυρογεννήτου (10ος αι.) δεν γίνεται καμμία αναφορά στην Ίνδικτο. Το κενό αυτό αναπληρώνεται από τις μαρτυρίες μεταγενεστέρων πηγών, όπως π.χ. Γερμανού Κων/λεως του Β (13ος αι.), ο οποίος μιλά για το έθος του «δια πομπής ιεράς και φιλοθέως» καθγιασμού της αρχής του έτους[34]. Ο εν λόγω Πατριάρχης μας παραδίδει και σχετική ευχή η οποία προφανώς ήταν ενταγμένη στην τάξη του εορτασμού και των λιτανευτικών δεήσεων της Ινδίκτου. Η ευχή αυτή αναφέρεται στην οικουμενική ειρήνη, στους ευκραείς αέρας και την ευλογία του νέου ενιαυτού[35].

Ο Γεώργιος επίσης Κωδινός ο Κουροπαλάτης (αρχές 15ου αι.), ο οποίος διασώζει την τάξη του παλατίου[36], αναφέρει ότι «κατά μεν την πρώτην του Σεπτεμβρίου, του πατριάρχου μετά λιτανείας και των αγίων εικόνων εις το πορφυρούν κίονιον

παραγενομένου, εφ' ου ο σταυρός ίσταται, ο πάλαι φόρος εκαλείτο, απέρχεται ο βασιλεύς και ακούει την κατ' έθος εκείσε εκτελουμένην ακολουθίαν. Μετά δε την απόλυσιν απέρχεται αύθις εις το παλάτιον»[37]. Η εν λόγω μαρτυρία του Γεωργίου Κωδινού είναι πολύ σημαντική διότι καταγράφει με πληρέστερα στοιχεία την εκτός του Ναού τελετουργία κατά την εορτή της Ινδίκτου. Η πάνδημος αυτή τελετή ξεκινούσε από τη Μεγάλη Εκκλησία μετά τον Όρθρο και κατέληγε στο Φόρο, περίλαμπρο χώρο (αγορά) της πόλεως[38].

Η τάξη αυτή της προς το Φόρο ιεράς πομπής, των ιλαστηρίων ευχών και των μετά εικόνων δημοτελών λιτανειών, για την οποία κάνει λόγο ο Γεώργιος Κωδινός και παλαιότερα οι ιερός Φώτιος και Γερμανός Β , αποτυπώνεται στο Ασματικό Τυπικό της Μεγάλης Εκκλησίας του 10ου αι.[39], «στο οποίο καταγράφηκε ο κύκλος των κινητών και ακινήτων εορτών που τελούνταν στο ναό της Αγίας Σοφίας»[40]. Στο εν λόγω Τυπικό, καθοριστικό για τη μετέπειτα εξέλιξη του βυζαντινού εορτολογίου, μνημονεύονται ο όσιος Συμεών ο Στυλίτης, η σύναξις της αγίας Θεοτόκου των Μιασηνών, η μνήμη των αγίων μ' γυναικῶν μαρτύρων ασκητριών, και των μαρτύρων Αειθαλά και Αμμών...

[Συνεχίζεται]

[31] Παναγιώτη Σκαλτσή, «Ο άγιος Συμεών ο Στυλίτης στο Χριστιανικό Εορτολόγιο και την Υμνογραφία», εν «Ομοτίμοις Διαλεγόμενος». Τιμητικός Τόμος για τον Επίκουρο Καθηγητή Δημήτριο Λάππα, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2012, σσ.137-165.

[32] Η. Delehaye (εκδ.), ο.π., στ.1-6. Βασιλειανό Μηνολόγιο, PG 117, 21-24.

[33] Η. Delehaye (εκδ.), ο.π., στ.6.

[34] Γενναδίου Μ. Αραμπατζόγλου (Μητροπολίτου Ηλιουπόλεως και Θείρων), «Του αυτού (Γερμανού Πατριάρχου) λόγος εις την αρχήν της Ινδίκτου», εν Φωτίειος Βιβλιοθήκη ήτοι επίσημα και ιδιωτικά έγγραφα και άλλα μνημεία σχετικά προς την ιστορίαν του Οικουμενικού Πατριαρχείου μετά γενικών και ειδικών προλεγομένων, Μέρος Δεύτερον, εν Κωνσταντινουπόλει 1935, σ. 249.

[35] Γενναδίου Μ. Αραμπατζόγλου (Μητροπολίτου Ηλιουπόλεως και Θείρων), ο.π., σσ. 250-251.

[36] J. Verpeaux, Traite des offices, Pseudo-Kodinos, Le monde Byzantine, Paris 1976 (= PG 157, 25-122).

[37] J. Verpeaux, ο.π., σ. 242, 5-4 (PG 157, 96B).

[38] PG 157, 376C.

[39] Juan Mateos, *Le Typicon de la Grande Église*. Ms Saint-Croix no 40, Xe siècle. Introduction texte critique, traduction et notes, Tome I, Le cycle des douze mois, *Orientalia Christiana Analecta*.

[40] Συμεών Πασχαλίδη, «Οι εορτές των Αγίων», εν *Το Χριστιανικόν Εορτολόγιον*. Πρακτικά Η Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων, 18-20 Σεπτεμβρίου 2006, Βόλος, Αθήναι 2007, σσ. 375-376.

<http://bit.ly/2yQ65oq>